

Visie op e-participatie

Participatie in Ridderkerk

Ridderkerk vindt het belangrijk inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties te betrekken bij de ontwikkeling van beleid en de uitvoering van projecten. Door participatie bij beleidsontwikkeling wordt het beleid meer toegespitst op lokale wensen en behoeften en ontstaat er meer draagvlak. Doel van participatie bij de uitvoering van projecten is enerzijds om bewoners goed te informeren over wat er gaat gebeuren en anderzijds bij de uitvoering van projecten rekening te houden met de lokale situatie.

De gemeente Ridderkerk hanteert de volgende visie op participatie:

*Wij als gemeentebestuur, dus raad én college, zijn er voor de burgers van Ridderkerk. Daarom moeten wij weten wat onze burgers van ons verwachten. Participatie in Ridderkerk is erop gericht om **de opvattingen van de Ridderkerkers bij het gemeentebestuur terecht te laten komen**. Dus vinden wij participatie belangrijk.*

Omdat alle opvattingen en meningen er toe doen wil de gemeente Ridderkerk dat zo veel mogelijk doelgroepen kunnen meedenken. Verschillende doelgroepen die elk op een bij hen passende manier het beste te benaderen zijn. Op dit moment wordt hiervoor een palet van off- en online participatiemiddelen gebruikt. Door de digitalisering van de samenleving in combinatie met de coronacrisis, waarbij mogelijkheden van offline participatie minder geschikt zijn, is het moment daar om dit palet te heroverwegen. Eerste stap hierbij is een visie op e-participatie. Dit als *aanvulling* op de bestaande visie op participatie.

Online vs. offline participatie

E-participatie staat voor elektronische participatie en is veelal de online variant van offline participatie. Denk aan inwonersbijeenkomsten via een online vergadertool of het uitzetten van een online enquête in plaats van mensen in de Ridderhof te bevragen. Daarnaast biedt online participatie of e-participatie nieuwe of betere mogelijkheden om input bij inwoners op te halen, zoals een online enquête.

Daarnaast is er hybride participatie waarbij na afloop van een informatieavond online gedeeld wordt van wat er besproken is. Beslispunten, plannen en ideeën kunnen na de meeting gedeeld worden met alle inwoners of via een online poll of enquête worden voorgelegd aan de deelnemers van de avond, maar ook aan degenen die de avond niet of op afstand hebben bijgewoond.

Vormen e-participatie

E-participatie geeft de kans om meer inwoners te betrekken bij besluitvormingsprocessen, om meer ideeën te genereren en om hele nieuwe doelgroepen te ontdekken die mee kunnen en willen praten. Er worden drie vormen van e-participatie onderscheiden:

- informatieve burgerbetrokkenheid (e-informatie);
- beleidsbeïnvloedende burgerbetrokkenheid (e-consultatie);
- directe burgerbetrokkenheid (e-besluitvorming).

E-informatie

E-informatie voorziet burgers van publieke informatie en toegang tot informatie, al dan niet op verzoek. Burgers kunnen kennisnemen van informatie over politieke besluitvorming en een mening vormen over wat er speelt in de politiek en in hun eigen omgeving. Transparantie over politieke afwegingen en actief delen van overheidsinformatie zijn cruciaal voor het functioneren van een representatieve democratie. Dit is de basis voor een burger om mee te kunnen doen. De gemeentelijke website is al een voorbeeld van e-informatie: daarop wordt verwezen naar verschillende projecten die uitgevoerd gaan worden. Ook de gemeenteapp die in ontwikkeling is, gaat informatie bieden aan de burger.

E-consultatie

Burgers leveren bij e-consultatie een bijdrage aan het agenderen van issues, de gedachtevorming over voorstellen of het inventariseren van argumenten of opties. Politici kunnen de resultaten van zo'n proces al dan niet oppakken en gebruiken. Voorbeelden in deze categorie die uitgaan van burgers zijn de petitie en het burgerinitiatief; een voorbeeld op initiatief van politiek of overheid is de burgerconsultatie. Voor de visie Rivieroevers is bijvoorbeeld een aparte website gerealiseerd waarop zowel geïnformeerd als geconsulteerd wordt.

E-besluitvorming

E-besluitvorming geeft burgers een zekere mate van zeggenschap in het beleidsproces. Een voorbeeld van zeggenschap is het meebeslissen over de inrichting van een speeltuin met speeltoestellen of extra bankjes. De gemeenteraad of het college van B&W neemt de beslissingen op grote dossiers als bijvoorbeeld de herinrichting van het Oosterpark.

Voordelen e-participatie

Door online participatie in te zetten:

- wordt het bereik groter: online worden meer en andere doelgroepen bereikt dan offline;
- kunnen meer ideeën worden verzameld;
- kunnen plannen en beleid kwalitatief beter worden én
- wordt het draagvlak vergroot onder de inwoners doordat inwoners zich meer gehoord voelen.

Inwoners kunnen laagdrempelig meepraten en input leveren. Daarbij is het ook van belang te zorgen dat inwoners elkaars ideeën en plannen kunnen inzien. Dan kunnen zij daar weer op voortborduren en zo elkaar versterken en tot nieuwe of betere ideeën komen.

Kanttekeningen e-participatie

E-participatietools zijn veelal snel in te zetten. Een enquête opzetten binnen de e-participatietool is bijvoorbeeld in enkele uren te realiseren. Daarbij moet echter niet uit het oog worden verloren dat het bedenken van de vragen tijd kost. Ook het zorgen voor voldoende respons en het bereiken van de juiste doelgroepen, kan tijd vergen. Actieve promotie is noodzakelijk. En uiteraard moet er na afloop ook iets met de resultaten gedaan worden.

Daarnaast zijn fraude en privacy aspecten om goed te bewaken bij het selecteren van online participatietools. Inwoners moeten hierover dan ook proactief worden geïnformeerd.

Inclusie

Iedere inwoner moet kunnen meedenken en invloed kunnen uitoefenen. Sommige inwoners komen liever naar een informatiebijeenkomst, anderen spreken zich gemakkelijker uit in een chat tijdens een online bijeenkomst. Inwoners die minder digivaardig zijn komen wellicht liever naar een inloopspreekuur of willen bellen, jongeren vullen liever een poll in via sociale media. Daarom is het belangrijk om in elk participatietraject off- en online participatie te combineren.

Conclusie

Digitalisering van de samenleving was al een feit. Binnen de maatschappij is het afgelopen jaar een versnelling waargenomen naar online werken, online winkelen en online recreëren. Steeds meer inwoners raken gewend aan online vergaderen, opa's en oma's videobellen met kinderen en kleinkinderen en de jeugd was eigenlijk al massaal online. E-participatie is voor een steeds bredere doelgroep te gebruiken en de verwachting is dat dat in de toekomst alleen maar verder toeneemt.

E-participatie is binnen gemeente Ridderkerk niet nieuw, maar kan aan inzet, promotie en resultaat winnen. Om het bestaande doelgroepen makkelijker te maken, om nieuwe doelgroepen te bereiken en om participatie laagdrempeliger te maken. Advies is om e-participatie meer en bewuster in te zetten in de participatiemiddelen-mix als een waardevolle aanvulling op offline participatie. Dit advies wordt opgenomen in de evaluatie van de huidige inzet van participatiemiddelen. Indien nodig zal dan ook budget worden aangevraagd.

Bijlage:

1. Randvoorwaarden voor e-participatie

Bijlage 1: Randvoorwaarden voor e-participatie

Begin er niet zomaar aan

Zoals bij elke vorm van participatie is het raadzaam om een plan te maken alvorens een tool daadwerkelijk ingezet wordt. Daarbij is het doel van de participatie natuurlijk heel belangrijk, de doelgroep en de wijze waarop inwoners kunnen participeren.

Wees concreet en transparant

Communiceer duidelijk waar de resultaten worden gepubliceerd en hoe ze gebruikt gaan worden. Hoe worden ze ingebed in het proces van besluitvorming en waar kan de inwoner echt invloed op uitoefenen? Koppel het participatieproces aan een concrete beleidsagenda of politiek besluit dat inwoners ook raakt en interessant voor hen is. Versterk deze link door (liefst online en offline) interacties tussen deelnemers, beleidsmakers en politici.

Ook de informatie die gegeven wordt in de tool is heel belangrijk. Is deze begrijpelijk? Wordt duidelijk wat er met de inbreng van de deelnemers gedaan wordt? Waarover mogen inwoners meepraten en waar hebben ze daadwerkelijk invloed op? Duidelijkheid en heldere verwachtingen, zowel binnen de gemeente als bij de participerende bewoners, zijn belangrijk.

Wees duidelijk over privacy

Bij online participatie kan er snel kritiek komen op het gebied van privacy. Zo is een van de redenen om niet digitaal te stemmen voor de landelijke en gemeentelijke verkiezingen, het mogelijke gebrek aan privacy door de kleine – zo niet minieme – kans op het breken van het stemgeheim.

Maak daarom van tevoren duidelijk wat er met de gegevens gebeurt, of en zo ja hoe de privacy van deelnemers wordt gegarandeerd en wie er bij de gegevens kunnen. Wees ook duidelijk over welke gegevens je waarvoor gebruikt en hoe lang die bewaard worden.

Let op fraude en voorkom dit zoveel mogelijk

Regelmatig verschijnen er verhalen in de media waarbij online polls of verkiezingen gemanipuleerd zijn. Dat kan bijvoorbeeld door een slechte inrichting van een online tool, waardoor iemand meerdere keren kan stemmen. Ook kunnen inwoners een campagne starten buiten de eigen gemeente en op die manier veel extra deelnemers trekken die een verkiezing naar hun hand kunnen zetten. Hier moet rekening mee worden gehouden bij de inzet van een e-participatietool.

Pas je aanpak aan de doelgroep aan

Bepaal wiens inbreng je graag wilt hebben. Bijvoorbeeld van alle inwoners, of alleen van experts of jongeren. Pas de inzet van een e-participatietool aan op hun capaciteiten en verwachtingen, let bijvoorbeeld op taalgebruik en jargon. Bied waar nodig extra ondersteuning zodat mensen met een beperking ook deel kunnen nemen. Uiteraard voldoen de e-participatietools zo goed mogelijk aan de richtlijnen rondom digitale toegankelijkheid.

Zorg voor een goede mix van online en offline tools

Met online petitieën kun je eenvoudig veel steunbetuigingen verzamelen en analyseren. Maar er is nog veel meer mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan het rangschikken van voorstellen van belangrijk naar minder belangrijk, of mensen laten stemmen op hun favoriete voorstel. Stemmen is ook goed te combineren met een online dialoog (ook wel: deliberatie). Dat kan de inhoudelijke kwaliteit van de meningsvorming van deelnemers verbeteren.

En denk bij het kiezen van instrumenten niet alleen aan online tools. Geef inwoners ook de kans om offline via andere kanalen mee te denken of te doen. Op die manier zorg je voor een groter bereik en ga je door online tools niet de offline groepen uitsluiten.

Zorg voor inclusieve e-participatie

Inclusiviteit is een belangrijk thema en ook bij de inzet van digitale middelen is het belangrijk om rekening te houden met de diverse groepen inwoners van Ridderkerk. Zorg dus voor inclusieve tools en let bijvoorbeeld op:

- Digitale toegankelijkheid van de tools, met het oog op o.a. doven en slechtzienden;
- Het aanbieden van verschillende manieren van participatie, die aansluiten op verschillende vaardigheden;
- De taal of meertaligheid van de tools;
- Zichtbaarheid van alle meningen ofwel niet te snel de mening van de meerderheid naar voren laten komen.

Kies een passende tool

Er zijn tools met veel mogelijkheden, maar er is geen allesomvattende e-participatietool waarmee alle vormen van participatie mogelijk zijn. Daarom is het aan te raden bij elk participatietraject te bedenken welke vorm van participatie gewenst is en welke tool daar het beste bijpast.

Maak het kenbaar

Investeer voldoende in communicatie en PR, zodat potentiële deelnemers weten hoe ze mee kunnen doen. Een effectieve mobilisatiestrategie bestaat uit meerdere instrumenten op maat, waarmee verschillende doelgroepen worden bereikt. Combineer online kanalen zoals Facebook en Twitter met werving via huis-aan-huiskranten, flyers of posters.

Het is ook mogelijk om sleutelfiguren uit de gemeente en maatschappelijke partners erbij te betrekken om bepaalde groepen te informeren en stimuleren om mee te doen.

Plan het analyseren van de resultaten

Door het grotere bereik en de laagdrempeligheid van het inzetten van een online tool, kan de hoeveelheid ontvangen gegevens snel toenemen. Zorg dus voor voldoende tijd, middelen en expertise om een grondige analyse van de ontvangen input te kunnen maken. Realiseer je dat het type vragen waar je voor kiest (open of gesloten) invloed heeft op hoeveel tijd en geld er voor de analyse nodig is.

Het is raadzaam om bij de keuze voor een e-participatietool rekening te houden met de rapportagemogelijkheden.

Informeer deelnemers over de uitkomst en het vervolg

Publiceer de resultaten zo spoedig mogelijk en laat de deelnemers weten wat er gebeurt met hun bijdragen. Wat zijn de volgende stappen in het beleidsproces? Informeer de deelnemers ook hoe de resultaten zijn gebruikt bij het nemen van besluiten.

Door de resultaten actief te gebruiken en zowel online als offline daarover terug te koppelen, worden inwoners aangemoedigd om een volgende keer weer te participeren. Ook kan het vertrouwen van de inwoners in de gemeente worden vergroot.

Test vooraf

Net zoals bij offline tools is het raadzaam om ook bij online tools te testen. Zowel de uitleg als de vragen kun je voorleggen aan een testgroep. Bijvoorbeeld aan een aantal actieve bewoners uit een wijkoverleg, de jongerenraad, de seniorenraad of een platform voor mensen met een beperking.

Evalueer, verbeter en herhaal

Digitale betrokkenheid is een leerproces. Daarom is het raadzaam om het hele traject inclusief wat het heeft opgeleverd te evalueren. Wat is goed gegaan en wat kan er beter? Is de gewenste doelgroep bereikt? Wat is de impact op de besluitvorming? Zijn de deelnemers tevreden?

Door te blijven leren kan de inzet van e-participatietools steeds efficiënter en effectiever worden tot het punt waarop e-participatie ingebed kan worden in de bestaande besluitvorming.